Erityisasiantuntija Joni Rehunen

Asia: HE 167/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä. Tavoitteena on uudistaa työttömien palveluita siten, että työnhakijalle tarjotaan yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen. Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän osalta tavoitteena on uudistaa seuraamuksia siten, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esityksen tavoitteita ja tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotettuja keinoja kannatettavina. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että sosiaali- ja terveyspalveluiden ja kuntoutuspalveluiden merkitys osana työttömien palvelutarpeen kokonaisuutta tunnistetaan, ja katsoo, että ehdotetut muutokset tukevat näiden palvelujen nykyistä oikea-aikaisempaa hyödyntämistä osana työttömien palvelun tarpeeseen vastaamista.

Esitetyt muutokset heijastuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle keskeisesti etuusmenojen muutosten ja sosiaali- ja terveyspalvelujen kysynnän muutoksen kautta.

Etuusmenojen muutosten osalta ministeriö toteaa seuraavaa.

Esityksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan etuusmomenteille pääosin työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän muutosten kautta. Esitetyt muutokset lisäävät työttömyysturvan menoja. Työttömyysturvaan liittyvien muutosten johdosta asumistuen ja toimeentulotuen menot kuitenkin hieman laskisivat. Vaikutukset on arvioitu yhteistyössä valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Kansaneläkelaitoksen kanssa yhteistyössä niin kattavasti kuin käytettävissä olevilla aineistoilla on asiaa mahdollista arvioida.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden näkökulmasta ministeriö toteaa seuraavaa.

Esityksessä todetaan, että esitetyt muutokset tehostavat työnhakijoiden ohjaamista heidän palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää selvänä ja kiinnittää huomiota siihen, että työnhakija-asiakkaiden tiheämpi tapaaminen ja haastattelu lisäävät henkilöiden erilaisten tuen tarpeiden tunnistamista, joka heijastunee myös muiden kuin TE-palvelujen kysyntään. On todennäköistä, että muutos tulee näkymään esimerkiksi aikuissosiaalityön palveluiden, mielenterveys-,päihde- ja kuntoutuspalveluiden sekä muiden palveluiden kysynnässä ja palveluihin ohjautumisessa. Esityksessä

todetaan edelleen, että näiden palveluiden kysynnän kasvua ei ole huomioitu esityksessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy esityksessä esitettyyn näkemykseen siitä, että tietopohjaan ja raportointiin liittyvien haasteiden vuoksi palvelujen kysynnän lisäystä ei ole tällä hetkellä mahdollista arvioida luotettavasti. Ministeriö pitää kuitenkin tärkeänä, että seurantavälineitä kehitettäisiin aktiivisesti ja erityistä huomiota kiinnitettäisiin myös työllistymistä edistäviin palveluihin ohjautumiseen. Palvelujärjestelmän kehittämistä hyödyttäisi myös nykyistä kattavampi tieto siitä, missä määrin sosiaali- ja terveyspalveluiden tarve nousee esiin työttömien työnhakijoiden palveluprosessissa, ja mitä toimenpiteitä tuen tai hoidon tarpeen tunnistaminen työttömien palveluprosessi käynnistää. Uudistusten vaikutuksista palvelujen kysyntään olisi tarpeen saada täsmällisempää tietoa, jotta uudistuksen vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimintaan ja mahdolliseen resursointitarpeeseen voitaisiin jatkossa arvioida tämänhetkistä paremmin.